

„A keresztény hit állandóan változott”

Interjú Günter Hegele evangélikus teológussal

Professzor úr, a Németországi Evangélikus Diplomások Köre a hittételek teológiai reformján fáradozik. Ezek a tételek azonban sok évszázad során jöttek létre. Lehetséges csak úgy egyszerűen reformálni őket anélkül, hogy lerombolnák az egész hitrendszert?

A keresztény hit kezdettől fogva állandóan változott. Vajon magától történik az ilyesmi? Vagy bizonyos személyiségek járulnak hozzá, mint például Pál, Luther vagy Hans Küng? Mi úgy találjuk, hogy tudomásul kellene venni és meg kellene vizsgálni ezeket a változásokat. A mi körünk tagjainak hite szempontjából is egyfajta vizsgát jelentett, hogy megkérdeztük: Mit értünk ma hiten? Most pedig elkezdjük megfogalmazni és vitára bocsátani saját elképzeléseinket. Támogatni akarjuk azokat az új megfogalmazásokat, amelyeket helyesnek tartunk, és azon szeretnénk dolgozni, hogy ezeket a keresztények, de a nem keresztények is megértsék és elfogadják.

Van-e olyan mércéjük, amelyhez igazodnak a hit folyamatoságának szavatolása érdekében?

A hit lényegi kérdéseinek megvitatása során mércéket is keresünk. Az egyik kritériumot már megfogalmaztuk: Jézus, a keresztény hit alapítója és kiindulópontja szerint kell tájékozódunk. Közben persze annak is világossá kell válnia, hogy Jézus Krisztus vagy a Názáreti Jézus személyének különböző értelmezései léteznek. Számunkra azonban elsősorban nem az eddigi kritikájáról van szó, hanem egyfelől azt szeretnénk látni, miképpen lehet újraértelmezni és újrafogalmazni a hagyományos tartalmakat, másfelől pedig olyan új formákat keresünk, amelyek „kompatibilisek” a kereszténység eddigi lényegi kijelentéseivel. Közben nyilván háttérbe szorul majd néhány eddigi állítás, mint például a Biblia szó szerinti értelmezése, és előtérbe kerülnek olyan új formák, amelyeknek még nincsenek meg a végérvényes kritériumaik.

Milyen indítékaik voltak ahhoz, hogy megkockáztassák ezt a reformfolyamatot?

Saját magunkon vettük észre, hogy a hagyományos hittani kijelentések már nemigen illenek a mai világhoz. Másoknál pedig azt tapasztaljuk, hogy eltávolodnak az egyháztól, kritizálják a Hitvallást, és bizonytalanok abban, hogy manapság például hogyan lehet egyáltalán beszélni Istenről. Ugyanakkor nem voltunk biztosak abba, hogy az egyházi tanítás értelmében úgymond megengedett-e a tervünk, és hogy termékeny lesz-e korunk hite szempontjából.

Önök szerint mi látszik leginkább reformra szorulóknak?

A hit 15 lényegi kérdését fogalmaztuk meg. Különösen fontos számunkra az istenkérdés: Hogyan lehet beszélni Istenről, milyen viszonyban áll ő a világgal, össze kell-e kötni az istenhítet a természettudományok felismeréseivel is? Például hisszük, hogy Istennek a világba való beavatkozását ma a modern fizika felfogása alapján is el lehet képzelni, de az szellemi módon, nem pedig közvetlenül, materiálisan történik, így aztán Isten mindenhatóságának más felfogása jön létre. Körünkben az egyik vitatott pont az, vajon csak személyként lehet-e felfogni Istent, avagy használhatók és megengedhetők nem-személyes elképzelések is – esetleg létezik-e a „nemcsak-hanem-is” lehetősége is. Például én magam gyakran közvetlenül megszólítom Istent mint személyt, de azután megtapasztalom a lét alapjaként is, vagy mint minden élet nagyobb összefüggését, beleértve a balul sikerült vagy a sérült életeteket is. Sokakat ismerek, akik szintén így vannak ezzel. Aztán itt van a kérdés: Hogyan értelmezzük Jézus személyét és üzenetét? Hiszen manapság például erősen megkérdőjelezzük, hogy tekinthetjük-e még Jézust az egész emberiség büneit való áldozatnak. Léteznek ezzel szemben álló teológiai felfogások, például Klaus-Peter Jöns-é [vö. „Érted vagyok”, 2012. december – a ford.], amelyet nagyrészt mi is képviselünk. És végül az is kérdés, hogyan kell ma felfogni az egyházat: hitközösségként, életközösségként vagy hagyományközösségként, amely azt őrzi és folytatja, amit az elődök gon-

doltak és hittek – vagy az egyház olyan közösség is, amelyben új felfogásmódok és új hitformák keletkeznek.

Őn az imént Jézus személye kapcsán bűnről és megváltásról beszélt: a teológiában és az egyházban egész hitrendszer épült erre. Nem kell-e attól tartani, hogy a változtatások nyomán összedől ez a rendszer?

Igen, biztosan nagyon nehéz vállalkozás ezzel foglalkozni. És kockázatos is, mivel sok minden megkérdőjeleződik, ami eddig értékes volt és sok embernek segített, illetve vita keletkezik róla az egyházban. És persze gyakran előfordul az egyházban, hogy bizonyos dolgokról nem beszélünk, csak nehogy vita támadjon. Másrészt azonban mégiscsak bátorító, hogy mennyi új felfogás születik, amelyeket a hagyomány pozitív kiegészítésének lehet tekinteni, és amelyek továbbvisznek minket – például a más, nem keresztény vallásokhoz való viszonyunkat illetően. Számunkra elsősorban nem kritikáról van szó, hanem a hit sokféleségéről. „Atyám házában sok lakóhely van”, mondta egyszer Jézus. És csodálatos, hogy az egyház évszázadokon át kiállta a teológia változásait és különbözőségeit. Reméljük, hogy most és a jövőben is ez történik. Ezen azonban dolgozni kell, és megfelelően, előrevivően kell értelmezni az eddigi hitbéli elképzeléseket.

Olyan eszmecsere lesz ez, amelyet művelt diplomások folytatnak egymás között, vagy pedig be akarják vonni a gyülekezeteket is?

Ez elsődlegesen mégiscsak a hit iránt érdeklődők és a teológiailag tájékozott résztvevők eszmecsereje, de megpróbáljuk a lehető legjobban bevonni a gyülekezeteket, a nem diplomásokat is, sőt azokat is, akik nem tagjai az egyháznak. De igen nehéz mindezt a lehető legegyszerűbben megfogalmazni. Ezért reméljük, hogy vitafórumunkon az „alulról jövő teológia” hozzászólásai is megjelennek: egyszerűen megfogalmazott, de a lényegre megragadó hozzászólások. Aztán megkíséreljük majd megfogalmazni és nyilvánosságra hozni a lényeges eredményeket, hogy belevigyük őket az egyházi munka vitafolyamatába és gyakorlatába. Reméljük, hogy ezzel hozzájárulunk a további eszmecserehez és a hit értelmezésének megújításához.

Johanna Jäger-Sommer

Forrás: Publik-Forum, 2013/12

Günter Hegele 1929-ben született, evangélikus teológus, a gyakorlati teológia nyugalmazott professzora. A Németországi Evangélikus Diplomások Köre kerekén 1600 tagot számlál. A hit 15 lényegi kérdésével kapcsolatos téziseiket az alábbi honlapon bocsátották vitára: www.kernfragen-des-glaubens.de

